

04 — Cvijanska čuma

Šta je malo patetike među prijateljima...

— Ajde, čero, po pečurke!

Joka metne maramu, stavi čarape u torbak da promeni kad joj se noge namoče od trave, obuče kaljače i čutke izađe. Ide do Bubanj brda, klizavo je od blata, korpe su velike pa joj smetaju, a još će teže sići kad ih napuni pečurkama. Mora da nosi jednu za jestive, drugu za otrovne gljive, a sve će naći svoje kupce, poznato je Cvijane po gljivama. Selo veliko, bogato, kuće okružile Bubanj, da niko šumskom blagu ne može ni prići, a kamoli gljive neopažen obrati. Kad neko nezvan ka brdu pođe, tu su seoski psi, ti odmah za grlo hvataju i ne puštaju dok im se ne vikne, a nekad se prevare pa malo jače stisnu zube i bez naredbe. Znaju to ondašnji ljudi pa kad im zatrebaju pečurke, oni lepo i plate, a što pa da ne plate kad je i njihovo selo nagrađeno nekom blagodeti, u Krečinu raste pšenica, u Lozancu grožđe, u Belajncu ima jagoda, a u Maskarevu ruža toliko da ih ne stignu obrati dok su još pupoljci. Doduše, nisu znali susedi da su im cvijanski psi i na polzu, ne samo na strah, jer u selu Cvijaniju nije lako gljive brati — tamo čuma čuči na šumskom kamenu, ama ne izgleda uvek kao čuma, nego se u čoveka izmetne. Ako li se ko prevari pa joj boga nazove, odmah će se na njenom mestu obreti, za kamen se spojiti da sedi dok i sam ne očumi i dok neko njega kletve ne oslobodi, a čuma će dotle jesti po selu sve što se na vreme u crkvu ne zatvori.

Seoska je crkva naročit ponos, ne samo što čuva od sveg zla no i najboljeg popa u kraju ima. Ajd što je lep, nego kad zapeva, milina te prožme, takva molitva sve opako tera, sve žalosti blaži. Na tog obudovelog popa, grčkog đaka, misli Joka dok se penje. Za njega uvek

najlepše pečurke odvoji. Devojka je, sve se nada: osmehnuće joj se, primetiće je, lepu reč uputiti, ama ne biva. Ali biće, biće, ako nađe trideset lisičarki, dvadeset sunčanica, deset zlatača. Ne, ne, to je prelako, biće ako nađe... veštičje srce! Neće ga ubrati, od njega ni čorbe ni čaja, ali poslužiće kao znak.

Pod borom je juče brala, prekjuče u levom šumarku, sad izlazi na proplanak da vidi šta se na panjevima zateklo, biće ili bukovača ili otrovnih zavodnica. Nasred proplanka poznat kamen, ali Joka ne mari, nije joj prvina, od medenih se reči niko još nije ni najeo ni otrovao, neka babe neka priča.

— Odi, curo, 'amo da ti vraćam, hoćeš li se udati i dece imati!

A glas je majčin, a glas je nežan, zove na krilo, zove pod ruku, da legneš da spiješ dok mila ruka glavu ti bište, i sve najlepše snove da sanjaš.

Smeši se Joka, i maše rukom, ali ne prilazi.

— Odi, devojano, odi kaži baka Neni kog ti duša voli, da ti vraćam kakav će ti porod biti.

Joka čuči, njuši smeđu gljivu, ako miriše na trulo, jestiva je, ako joj je sladak zapah, ide u korpu za otrovnice, ta i mrave ubija ako se u vodi prokuva pa na prag prospe, a sve stenice kuću napuste čim je osete.

— Odi, momo, nije moguće da takva duša dragana nema, naći će baka travku da voljenom oči namažeš, za sebe ga privežeš. Odi, kćeri mila, posedi s bakom. Dok mesec prođe, uplešćeš kosu ko udata žena.

Nabrala Joka pečurke, babi odmahнула, pa pošla kući. Omače joj se noga nizbrdo, padoše pečurke u blato, krenula bi da ih skuplja, ama ne može da ustane, boli. Ne stenje, ne jauče, samo čeka da prestane, kad eto popa, ide iz porte, pravo ka njoj. Ne veruje Joka dok joj daje ruku da je podigne, ne veruje dok joj pomaže da pečurke skupi, ne veruje kad joj sa osmehom težu korpu nosi prvo opet u šumu, posle do kapije.

Sanja Joka, sve joj se izmešalo, i osmeh, i ruka, i suzno uzmicanje, i gadost, i sve. Sutradan samo gleda ima li ga negde, hoće li je presresti, i nada se kako nikad nije, ali uzaman — eno popa, zove je da mu baštu okopa, njen je dan za pomoć crkvi, a Joka je poznata po vrednoći, malo je kad ona posao odbila, a i da jeste, opet ne bi po njenom bilo. Vрати se predveče, lomna i drhtava. Te noći i ne sanja, nema rašta, samo zuri do jutра, kad će začuti:

— Ajde, ćero, po pečurke!

Joka trči uzbrdo. Nije red na gljive na proplanku, tamo se ide samo kad su sve druge pokupljene, ali ona juri pravac tamo, babi-vračari.

Čim je baba ugleda, milim glasom pita:

— Jesi li se, dušo, zaljubila? Što su ti, zlato, tako crveni obrazi? Odi, kćeri, da ti kažem kako da mu srce uzmeš.

I htela bi Joka da odgovori, da kaže u koga se zagledala i šta se s njime desilo, da zamoli baku da joj sreću izvlači, neće više ljubavi. Ne veruje da se čuma može tako uprepodobiti da ovakva mila plavooka ženica postane, ama čuti, jer Joka jezik nema, odrekli joj ga odavno da može u čumine pečurke da ide. Pogleda i kretnje da čita niko se ne trudi, zna Joka, ali je prišla i baki ruku na rame stavila, usta pokazala, glavom zavrtela, a čuma ne mari, hrana je hrana, ako već s kamena ne može ustati, što da ne pojede ono što joj samo dođe; iskolači oči, skide bablju kožu i učini se onim što jeste, zubatim, glavatim, smrdljivim grabljivcem, pa zagrabi dojku devojačku da zagriže, a Joki smešno, ko je još u selu nije pojebao, upljuvao, izgazio, nikom da kaže, niko da vidi, zar sad babe da se boji, pa nek ima zube kakve hoće. Dograbi čumu, tresnu gaduru o kamen, pa sede sama na njega.

Došlo je i njeno vreme da se odmori.